

Strategi

Cirkulär ekonomi

Sammanfattningsrapport 2023

Miljö- och klimatprogrammets strategier ska genom bred samverkan, både inom staden och med omgivande samhälle, utveckla nya lösningar och arbetssätt för att påskynda omställningen och öka Göteborgs Stads kapacitet att nå miljömålen.

Detta är en rapport som redovisar ett urval av det arbete som skett inom strategin, från programstart hösten 2021 fram till oktober 2023.

Vi driver på utvecklingen av cirkulär ekonomi

Strategin ”Vi driver på utvecklingen av cirkulär ekonomi” handlar om att driva på omställningen från en linjär ”slit-och-släng” ekonomi till en cirkulär resurseffektiv ekonomi, för att minska miljö- och klimatpåverkan, resursuttaget och avfallsmängderna i enlighet med stadens beslutade mål.

Strategin fokuserar på reducering av materiella resursflöden, dvs hur resursuttaget kan minska och värdet på produkter och material behållas över tid. I praktiken innebär det hur staden ska få till kraftigt minskade nyinköp genom ökad nyttjandegrad och ökad livslängd på produkter och material. Strategiarbetet handlar också om att driva på och stödja utvecklingen av förutsättningar för att arbeta cirkulärt, i allt från nya roller, arbetssätt, normer och styrning inom Göteborgs Stad som organisation, till samverkansformer och innovation tillsammans med marknadsaktörer, akademi, andra offentliga organisationer och civilsamhälle.

Inriktningar

Strategiarbetet utgår från tre delstrategier, med fokus på omställning till cirkulär ekonomi utifrån Göteborgs Stad som organisation, Göteborg som samhälle, och Göteborg i ett större geografiskt perspektiv.

Göteborgs Stad ska bli den cirkulära kunden 2030

För att nå uppsatta mål om minskade avfallsmängder och minskade utsläpp av växthusgaser från inköp behöver Göteborgs Stad som organisation gå från att vara en traditionell, linjär kund till att bli en cirkulär kund, till 2030. Från att vara en organisation som förbrukar till en som brukar och återbrukar. Idag är det ofta enklare att agera linjärt, både som organisation och individ, genom att till exempel slita ut och köpa nytt istället för att underhålla och reparera. Styrning, attityder, förutsättningar och arbetssätt har under lång tid varit anpassade efter linjära affärsmodeller och samhällsnormer där nykonsumtion och snabba materialflöden varit det normala. Strategin bidrar till att förtydliga vilka åtgärder som behöver vidtas, samt motivera, driva på och stötta i genomförandet att bli en cirkulär kund.

Under hösten 2022 genomfördes ett omfattande arbete tillsammans med sakkunniga konsulter, där målbild, utvecklings- och åtgärdsområden beskrevs för att Göteborgs Stad som organisation ska bli den cirkulära kunden 2030. Implementering av prioriterade åtgärder har påbörjats under 2023.

Miljömål i fokus

Utsläppen av växthusgaser från stadens inköp ska minska med **minst 90 procent** mellan 2021 och 2030. Under samma period ska mängden avfall från kommunens verksamheter minska med 40 procent (Göteborgs Stads avfallsplan 2021-2030).

Tillsammans med andra aktörer ska Göteborgs Stad även verka för att Göteborg som samhälle når ett klimatavtryck nära noll år 2030. Här är omställningen till en cirkulär ekonomi ett viktigt verktyg.

Organisering

Ansvar för att driva och samordna strategin Vi driver på utvecklingen av cirkulär ekonomi ligger hos Göteborgs Stads Leasing AB (GSL). Inom GSLs strategiteam ingår sedan juni 2023 tre personer – en strategiansvarig, en utvecklingsledare och en processledare cirkulär ekonomi. Sedan hösten 2023 finns också en intern styrgrupp för strategin, bestående av VD, strategiansvarig, utvecklingschef och chefen för affärsområde Finans och administration.

Sedan hösten 2021 finns en stadenövergripande strategigrupp, bestående av sakkunniga representanter från tio förvaltningar och bolag: Inköps- och upphandlingsförvaltningen, kretslopp och vatten, miljöförvaltningen, demokrati och medborgarservice, Framtiden, stadsfastighetsnämnden, Brysselkontoret, Göteborgs Stads Leasing, intraservice och Business Region Göteborg (BRG). Dessa verksamheter är genom sina respektive uppdrag och indirekta miljöpåverkan viktiga aktörer i omställningsarbetet. Representanterna fungerar både som strategiskt stöd i strategiarbetet och förankrar behovet av åtgärder i respektive verksamhet.

Exempel på resultat och arbetssätt som strategin initierat och bidragit till inom detta är:

- » *Riktat stöd och nära samarbete med Inköp och upphandling och Göteborgs Stads Leasing* för att driva på cirkulär ekonomi genom marknadsdialoger, cirkulära finansieringslösningar, kategoristyrning, skärpta upphandlingskrav samt kommunikations- och kompetenshöjande insatser gentemot t ex upphandlare och leverantörer (2023/2024). Göteborgs Stads Leasing och Inköp och upphandling är viktiga nyckelaktörer i detta arbete, för att bidra med cirkulära förutsättningar för stadens förvaltningar och bolag.
- » *Stöd i utvecklingen av Tage, som är Göteborgs Stads interna återbruks- och delningssystem för möbler och inredning.* Delningssystemet grundades 2013 och sedan 2019 finns ett ramavtal för återbrukade möbler och tillhörande arkitekts- och renoveringstjänster. Sedan 2021 har den digitala återbrukssajten kompletterats med ett fysiskt mellanlager och kostnadsfria transporter för Göteborgs Stads förvaltningar och bolag. Med stöd av strategin tittar nu ansvarigt bolag (Göteborgs Stads Leasing) på vilken kapacitet Tage behöver ha för att tillgodose behoven och bidra till måluppfyllelse för 2030 samt hur berörda ramavtal behöver utvecklas för att verksamheterna ska kunna följa de cirkulära principerna i riktlinjen för inköp och upphandling.
- » *Innovationsspeed* för att genom ett användardrivet förhållningssätt få en bättre förståelse för hur vi kan utforma stöd, strukturer och arbetssätt som mobiliserar och bygger förändringskapacitet hos de som ska agera/aktiveras för att vi ska bli en cirkulär kund (2023). Implementering av resultaten planeras år 2024.
- » *Uppdatering av stadens riktlinje för inköp och upphandling (2022)* för att tydliggöra att Göteborgs Stads verksamheter ska eftersträva cirkulära lösningar. Behov ska i första hand tillgodoses med befintliga resurser, i andra hand genom tjänster, hyrlösningar eller genom inköp av begagnat, och i sista hand genom inköp av nya produkter.
- » *Förtydligande av styrning för cirkulär ekonomi vid avyttring genom riktlinjen för avyttring och bortskänkning av lös egendom samt bygg och markmaterial (pågående)* som skall ersätta den befintliga riktlinjen för försäljning och återbruk.
- » Konkreta vägledningar till nämnda riktlinjer kommer att tas fram under 2023/24, i samverkan med användarna.

Vi samarbetar för ett cirkulärt Göteborg

Idag finns inte alla cirkulära lösningar på marknaden för att stadens mål inom den egna och medborgarnas konsumtion ska kunna nås. Göteborgs Stad har här en roll att driva på utvecklingen av cirkulär ekonomi i Göteborg som samhälle. Staden initierar och utvecklar samarbeten med aktörer från civilsamhälle, näringsliv och akademi. Tillsammans kan vi skapa bättre möjligheter och undanröja hinder för att producera och konsumera hållbart i Göteborg. Ofta är många aktörer del av värdekedjorna för olika produkter och material. Gemensamma målbilder, nya affärsmodeller, arbetssätt och samarbeten behövs, för att göra värdekedjorna cirkulära och tillgodose nya och

utökade behov av till exempel reparation, delning och återbruk. Här har kommunen och strategiarbetet en viktig roll som möjliggörare. Här är bland annat byggområdet, industriell urban symbios och hållbar livsmedelsförsörjning prioriterade utvecklingsområden.

Exempel på hur strategin arbetat och planerar framåt är:

- » *Förstudie Samarbete för ett cirkulärt Göteborg 2030*, tillsammans med aktörer från näringsliv, civilsamhälle, myndigheter och akademi (hösten 2020). Syftet var att undersöka behov, intresse och förutsättningar för en gemensam utvecklingsprocess för ett cirkulärt Göteborg 2030. I samarbete med bland annat forskningsinstitutet RISE och organisationen Cradlenet söker Göteborgs Stad nu finansiering för att kunna fortsätta processen att tillsammans utveckla värdekedjor för ökad cirkularitet.
- » *EU-projektet ECLECTIC* där Göteborgs Stad ihop med Chalmers kommer analysera materialflöden i Göteborg som samhälle, identifiera betydande material- och produktområden och viktiga aktörer samt ta fram strategier och handlingsplaner.
- » *Förstudien Cirkulära Bilen* under ledning av forskningsinstitutet RISE (2022/23), och vidare full projektansökan till Vinnova (2023) tillsammans med en bredd av aktörer. Parallellt pågår arbete under 2023/24 på GSL med kompetensutveckling inom cirkularitet för fordon, utveckling av affärsmodeller och dialoger med marknadsaktörer, för att kunna ställa cirkulära krav i kommande upphandlingar.
- » *Industriell urban Symbios* har identifierats som ett utvecklingsområde. Det pågår redan idag insatser såsom att stärka styrningen inom området i översiktsplanen, några pilotprojekt är igång medans andra är i planeringsfasen.
- » Projektet *Upphandlingskrav för cirkulära flöden i bygg- och rivningsprocessen* (2019/20) har ökat kunskapen om hur offentlig upphandling kan fungera som verktyg för att driva på utvecklingen mot en cirkulär bygg- och rivningsprocess och tagit fram konkreta rekommendationer och förslag på cirkulära upphandlingskrav kan formuleras och utvecklas fram till år 2030. Arbetet har tagits vidare i flera konkreta byggprojekt, samarbeten och lokala plattformar och avsiktsförklaringar i Göteborg. Även flera innovations- och samverkansprojekt tillsammans med aktörer i och utanför Göteborg, såsom storstadssamarbetet för cirkulärt byggande som omnämns nedan.

Vi är en cirkulär förebild nationellt och internationellt

Göteborgs Stad ska tillsammans med andra Göteborgsaktörer vara en nationell och internationell föregångsstad för cirkulär ekonomi, för att inspirera andra och öka de positiva effekterna ytterligare. Som föregångare delar staden gärna med sig och tar del av lärdomar från andra städer, regioner och länder. Göteborgs Stad ingår i flera nationella och internationella nätverk, projekt och samarbeten. Ett exempel är EU:s Circular Cities and Regions Initiative (CCRI), där Göteborgs Stad utsetts till en av 12 cirkulära piloter, tack vare Göteborgs Stads cirkulära strategiarbete och ambitiösa miljö- och klimatmål.

Exempel på hur strategin arbetat och planerar framåt är:

- » *Förstudien Storstadsöverenskommelse för cirkulärt byggande 2030* har genomförts i samarbete mellan Göteborgs Stad, Stockholms Stad, Malmö Stad och Delegationen för cirkulär ekonomi (2020). Förstudien ledde fram till ett gemensamt utvecklingsprojekt mellan storstäderna och branschen. Projektet leds av IVL Svenska Miljöinstitutet och pågår under 2023-25. Samarbetet är en gemensam satsning för att stimulera och successivt skala upp cirkulärt byggande från nisch till mainstream i praktiken, där kostnaderna för omställningen kan hållas nere för både beställare och utförare.
- » Göteborgs Stad deltar i flera nationella och internationella nätverk med fokus på cirkulär ekonomi för att byta erfarenheter och tillsammans driva frågor gentemot politik och marknadsaktörer. Det handlar till exempel om kommunnätverk, expertnätverk och sådana inriktade på olika teman, såsom cirkulär upphandling och cirkulärt byggande.
- » Göteborgs Stad syns och deltar i flera projekt och utåtriktade sammanhang för att diskutera och presentera vår cirkulära resa. Detta för att inspirera andra, driva på utvecklingen, lyfta frågor på nationell nivå och EU-nivå samt initiera samarbeten som krävs för att uppnå bättre resultat och uppskalning.

Plan framåt

Under 2024-25 fortsätter arbetet, tillsammans med utpekade nyckelförvaltningar och bolag, att skapa bättre förutsättningar för verksamheterna att kunna återbruka, reparera och dela. I det interna arbetet kommer mycket kraft att läggas på förankring, implementering och mobilisering av nyckelaktörer i verksamheterna. Detta kommer att beröra samtliga förvaltningar och bolag. Verksamheterna kommer att inkluderas och behöva agera i enlighet med strategiarbetets insikter och resultat, för att vi tillsammans ska kunna nå beslutade miljö- och klimatmål. Det kommer att bli tydligare vad som behöver göras annorlunda och varför, vem som behöver agera och vilket stöd som verksamheterna kan få. Även eventuella ”luckor” i ansvar och roller kommer att identifieras, och tas vidare till berörda. Här handlar det till exempel om att lyssna av behoven och ta fram vägledningar, stöd och förslag på organisering tillsammans med användarna, med syfte att berörda ska förstå förväntningarna och agera utifrån dessa.

Det kommer också bli allt viktigare med en levande och kontinuerlig omställningsdialog med marknaden, och att arbeta tillsammans mot gemensamma visioner och mål. Under 2024-25 kommer metoder för omställningsdialoger och samarbeten med näringslivsaktörer fortsätta utvecklas. Härutöver kommer vi i bred samverkan titta vidare på utvecklingsområdet Industriell Urban Symbios (IUS). IUS är en viktig del av den cirkulära ekonomin där flera förvaltningar och bolag är viktiga aktörer. Området behöver omhändertas, drivas på och samordnas framöver, för att stimulera nya och utvecklade symbioser mellan olika organisationer i Göteborg med omnejd. Planen är att genomföra två förstudier under 2024, där dels stadens roll, utvecklingsområden och förslag på angreppssätt beskrivs, och dels potentialen ur ett näringslivsperspektiv. I det sistnämnda ingår en kartläggning över vilka

strömmar som finns samt, vilka aktörerna är som skulle kunna dela resurser och avfallsströmmar. Tillsammans kan dessa två förstudier utgöra ett värdefullt kunskaps- och beslutsunderlag för en framtida IUS-strategi för Göteborg.

Under 2024-25 planeras fortsatt erfarenhetsutbyte och samarbete med andra kommuner och regioner - nationellt och internationellt. Möjligheter att driva på och lyfta frågor tillsammans kommer att få ökat fokus.

Strategin

Samordningsansvarig nämnd/styrelse:

Göteborgs Stads Leasing AB

Samordnare:

Nina Wolf

Utvecklingsledare: Amanda Österlin La Mont

Processledare: Josefine Cataldo

Involverade förvaltningar och bolag

Inköps- och upphandlingsförvaltningen, kretslopp och vatten, miljöförvaltningen, demokrati och medborgarservice, Framtiden, stadsfastighetsförvaltningen, Brysselkontoret, Göteborgs Stads Leasing, intraservice och Business Region Göteborg (BRG).

Strategisamordnare Nina Wolf, utvecklingsledare Amanda Österlin La Mont och processledare Josefine Cataldo

Kontakt

Telefon:
031-365 00 00 (Göteborgs Stads kontaktcenter)

E-post:
goteborg@goteborg.se